

208

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 8 sierpnia 1988 r.

w sprawie służby zastępczej.

Na podstawie art. 209 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207) zarządza się, co następuje:

Rozdział I

Tryb kierowania poborowych do służby zastępczej

§ 1. 1. Terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego, na podstawie ostatecznych orzeczeń komisji poborowych, przekazują Ministrowi Pracy i Polityki Socjalnej informację o liczbie poborowych, których wnioski o skierowanie do służby zastępczej zostały rozpatrzone pozytywnie, z wyszczególnieniem ich grup zdrowotnych i zawodów.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie danych liczbowych (ust. 1) wskazuje zakłady pracy, do których poszczególne organy administracji państwowej, określone w ust. 1, mają kierować poborowych w celu odbywania służby zastępczej.

3. Terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego, stosownie do ustaleń Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, kierują imiennie poborowych do odbywania służby zastępczej.

§ 2. 1. Skierowanie poborowego do służby zastępczej następuje za pomocą karty skierowania, doręczonej za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

2. Karta skierowania nakłada obowiązek stawienia się do służby w określonym dniu i wskazanym zakładzie pracy. O skierowaniu poborowego organ wymieniony w § 1 ust. 2 powiadamia kierownika zakładu pracy, w którym poborowy ma odbywać służbę zastępczą, oraz szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego, właściwego ze względu na siedzibę tego organu.

§ 3. 1. W karcie skierowania poborowego do służby zastępczej nie można ustalić późniejszego terminu stawienia się do służby niż dzień 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym poborowy kończy 24 lata życia.

2. Z przyczyn określonych w art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207), zwanej dalej „ustawą”, skierowanie może nastąpić, z zastrzeżeniem przepisu ust. 3, do końca roku kalendarzowego, w którym poborowy kończy 28 lat życia.

3. Poborowy, który jest absolwentem szkoły wyższej, może być skierowany do służby zastępczej nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ukończenia ostatniego roku

nauki lub studiów, a jeżeli skierowanie nie mogło nastąpić z przyczyn określonych w art. 102 ust. 3 ustawy — w ciągu następnych 18 miesięcy.

§ 4. Organ, który skierował poborowego do służby zastępczej, zapewnia mu bezpłatny przejazd z miejsca jego pobytu stałego lub pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące do miejscowości, w której ma odbywać służbę.

§ 5. Poborowy skierowany do odbywania służby zastępczej, przeciwko któremu toczy się postępowanie karne, może odbywać tę służbę, jeżeli prokurator lub sąd nie zastosował w stosunku do niego tymczasowego aresztowania albo dozoru Milicji Obywatelskiej.

§ 6. Kierownik zakładu pracy, do którego stawili się poborowy w celu odbycia służby zastępczej:

- 1) dokonuje w dowodzie osobistym poborowego wpisu o rozpoczęciu przez niego odbywania służby zastępczej,
- 2) zawiadamia o powyższym organ, o którym mowa w § 1 ust. 3, oraz wojskowego komendanta uzupełnień, właściwego ze względu na siedzibę zakładu,
- 3) doręcza wojskowy dokument osobisty poborowego wojskowemu komendantowi uzupełnień, wymienionemu w pkt 2, w celu dokonania odpowiednich wpisów,
- 4) kieruje go na wstępne badania lekarskie w celu ustalenia, czy nie istnieją przeciwwskazania do wykonywania określonych prac,
- 5) powierza poborowemu, uwzględniając wyniki wstępnych badań lekarskich, wykonywanie pracy po przeszkoleniu go w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych, a także po potwierdzeniu, że posiada on dostateczną znajomość tych przepisów i zasad oraz potrzebne umiejętności do wykonywania tej pracy,
- 6) zapewnia zapoznanie poborowego z obowiązującym w zakładzie regulaminem pracy.

§ 7. 1. Niestawienie się poborowego w wyznaczonym terminie do odbycia służby zastępczej jest usprawiedliwione, jeżeli nie mógł on stawić się w tym terminie z powodu obłożnej choroby, stwierdzonej zaświadczeniem lekarskim zakładu społecznej służby zdrowia.

2. O niemożności stawienia się w wyznaczonym terminie do odbycia służby zastępczej poborowy powinien niezwłocznie zawiadomić zakład pracy.

3. Kierownik zakładu pracy może uznać za usprawiedliwione opóźnienie stawienia się do odbycia służby zastępczej, nie przekraczające 2 dni, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, innych niż określone w ust. 1.

§ 8. W razie niestawienia się poborowego w wyznaczonym terminie do odbycia służby zastępczej oraz niezawiadomienia o przyczynie niestawiennictwa, kierownik zakładu pracy zawiadamia, najpóźniej po upływie 2 dni, właściwego prokuratora rejonowego, organ, który skierował poborowego do służby, oraz szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego właściwego ze względu na siedzibę tego organu.

Rozdział 2

Obowiązki i uprawnienia poborowych odbywających służbę zastępczą

§ 9. 1. Poborowy jest obowiązany przestrzegać dyscypliny pracy oraz stosować się do poleceń służbowych kierownika zakładu pracy i upoważnionych przez niego pracowników.

2. Poborowy jest obowiązany w szczególności:

- 1) dążyć do uzyskiwania w pracy jak najlepszych wyników,
- 2) przestrzegać ustalonego w zakładzie czasu pracy i wykorzystywać go w sposób najbardziej efektywny,
- 3) przestrzegać regulaminu pracy i ustalonego w zakładzie pracy porządku oraz przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, jak również przepisów przeciwpożarowych,
- 4) dbać o dobro zakładu pracy, chronić mienie zakładu i używać go zgodnie z przeznaczeniem,
- 5) przestrzegać tajemnicy państwowej i służbowej,
- 6) stosować się, w razie zakwaterowania, do ustalonego regulaminu,
- 7) przestrzegać zasad współżycia społecznego.

§ 10. 1. Poborowemu, oprócz uprawnień przewidzianych w ustawie, przysługują:

- 1) od zakładu pracy, w którym odbywa służbę zastępczą:
 - a) bezpłatne posiłki profilaktyczne i regeneracyjne, wzmacniające — jeżeli odbywa służbę na stanowisku, na którym w danym zakładzie przysługują pracownikom takie posiłki,
 - b) bezpłatne bilety na codzienny dojazd do zakładu pracy i z powrotem, z wyjątkiem przypadków, gdy bezpłatny przejazd zapewnia zakład pracy we własnym zakresie,
 - c) zwrot kosztów przejazdu państwowymi środkami komunikacji, po zakończeniu służby zastępczej, do miejsca jego pobytu w dniu skierowania do służby (§ 4),
- 2) ulgi przy przejazdach państwowymi środkami komunikacji, na zasadach przysługujących żołnierzom zasadniczej służby wojskowej, od dnia rozpoczęcia służby zastępczej do dnia jej zakończenia.

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a) i b), nie przysługują poborowemu w dniach wolnych od pracy oraz za czas urlopów i zwolnień od pracy.

3. Bezpłatne zakwaterowanie, o którym mowa w art. 202 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy, nie przysługuje, gdy czas dojazdu państwowymi środkami komunikacji do zakładu pracy, w którym poborowy odbywa służbę, nie przekracza jednej godziny.

4. W razie czasowego wykonywania pracy poza siedzibą zakładu pracy, w innej miejscowości, poborowemu przysługuje od zakładu pracy zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania według zasad określonych w przepisach dotyczących należności za czas podróży służbowych na obszarze kraju.

5. Poborowemu wykonującemu prace w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych albo w porze nocnej przysługuje dodatek za wykonywanie tych prac, na zasadach określonych dla pracowników wykonujących takie same prace.

6. Koszty wymienione w ust. 1 pkt 1 lit. c) refunduje zakładowi pracy organ, który skierował poborowego do służby zastępczej.

§ 11. W zamian za czas przepracowany na polecenie kierownika zakładu pracy ponad ustaloną normę czasu pracy poborowemu przysługuje w tym samym wymiarze czas wolny od pracy.

§ 12. 1. Poborowemu przysługuje urlop okresowy w wymiarze 7 dni kalendarzowych w pierwszym roku służby zastępczej, 10 dni w drugim roku służby i 14 dni w trzecim roku służby.

2. W pierwszym roku służby zastępczej zakład pracy udziela poborowemu urlopu okresowego po odbyciu przez niego co najmniej sześciu miesięcy służby.

3. Jeżeli poborowy nie wykorzystał urlopu okresowego w całości lub w części z powodu czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby, zakład pracy udziela nie wykorzystanego urlopu okresowego w terminie późniejszym.

4. Zakład pracy pokrywa koszty przejazdu poborowego na urlop okresowy z miejsca odbywania służby do miejsca jego pobytu stałego lub czasowego w dniu skierowania do służby zastępczej (§ 4) albo do miejsca zamieszkania najbliższego członka rodziny i z powrotem — według zasad określonych w przepisach dotyczących należności za czas podróży służbowych na obszarze kraju.

§ 13. Poborowemu będącemu krwiodawcą przysługuje zwolnienie od pracy w celu dania krwi oraz na okresowe badania lekarskie, na zasadach jak dla pracowników.

§ 14. 1. Poborowemu przysługuje urlop okolicznościowy w razie:

- 1) ślubu poborowego,
- 2) urodzenia się dziecka poborowego,
- 3) zgonu i pogrzebu członka rodziny albo zgonu i pogrzebu innej osoby pozostającej na utrzymaniu poborowego lub pod jego bezpośrednią opieką, na zasadach określonych w przepisach dla pracowników.
- 4) ciężkiej choroby członka rodziny poborowego lub innej osoby, o której mowa w pkt 3, jeżeli ze względu

du na miejsce odbywania służby zastępczej poborowy nie może ich odwiedzać w czasie wolnym od pracy.

2. Zakład pracy może udzielić poborowemu urlopu okolicznościowego, także w wypadkach innych niż wymienione w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione szczególnie względami osobistymi lub rodzinnymi poborowego.

3. Zakład pracy udziela urlopu okolicznościowego w wypadkach określonych w ust. 1 i 2 w wymiarze do 3 dni, chyba że szczególnie okoliczności uzasadniają udzielenie urlopu dłuższego, jednak w wymiarze nie większym niż 5 dni.

§ 15. Poborowemu, który wykazuje się wysokim zdyscyplinowaniem i dobrymi wynikami w pracy, kierownik zakładu pracy może w drodze wyróżnienia:

- 1) przyznać premię miesięczną w wysokości 25% miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia zasadniczego pracowników zatrudnionych na stanowiskach, na których są wykonywane takie same lub podobne prace,
- 2) zwiększyć wymiar urlopu okresowego za dany rok służby o 2 do 5 dni.

§ 16. 1. Jeżeli poborowy zaniedbuje swoje obowiązki albo narusza ustalony w zakładzie pracy porządek lub dyscyplinę pracy, kierownik zakładu pracy może wymierzać poborowemu kary porządkowe wymienione w ustawie, a w razie ich bezskuteczności przestrzega go przed odpowiedzialnością karną.

2. Poborowemu, któremu zmniejszono wymiar urlopu okresowego lub pozbawiono go tego urlopu, kierownik zakładu pracy może udzielić urlopu w pełnym wymiarze, jeżeli poborowy wykaże się nienagannym wykonywaniem obowiązków przez czas co najmniej sześciu miesięcy.

§ 17. 1. W razie naruszenia uprawnień poborowego, wynikających z odbywania służby zastępczej, może on wnieść skargę do kierownika zakładu pracy.

2. Kierownik zakładu pracy jest obowiązany rozpatrzyć skargę poborowego po jego wysłuchaniu oraz udzielić mu pisemnej odpowiedzi w ciągu 7 dni.

§ 18. W czasie odbywania służby zastępczej w zakresie usprawiedliwiania nieobecności lub spóźnień stosuje się przepisy w sprawie zasad usprawiedliwiania nieobecności w pracy i spóźnień do pracy pracowników, obowiązujące w danym zakładzie pracy.

§ 19. 1. Na wniosek kierownika zakładu pracy poborowy może być przeniesiony do odbywania służby zastępczej w innym zakładzie pracy, jeżeli jest to uzasadnione istotnymi względami organizacyjnymi zakładu.

2. Decyzję w sprawie przeniesienia poborowego do innego zakładu pracy podejmuje terenowy organ administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego, stosownie do siedziby zakładu pracy, w którym dotychczas poborowy odbywa służbę zastępczą.

§ 20. 1. Poborowemu, który uzyskał określone kwalifikacje zawodowe w czasie odbywania służby zastępczej,

zakład pracy wydaje zaświadczenie stwierdzające uzyskanie tych kwalifikacji.

2. Zakład pracy na wniosek poborowego wydaje zaświadczenie stwierdzające okres i rodzaj wykonywanej pracy w czasie odbywania służby zastępczej.

§ 21. 1. Jeżeli poborowy jest niezdolny do pracy z powodu choroby trwającej co najmniej 3 miesiące, kierownik zakładu pracy jest obowiązany zawiadomić o tym wojskowego komendanta uzupełnień, właściwego ze względu na siedzibę zakładu, w którym poborowy odbywa służbę. Wojskowy komendant uzupełnień kieruje poborowego do rejonowej komisji poborowej, a jeżeli komisja ta nie działa — do rejonowej wojskowej komisji lekarskiej, w celu ustalenia zdolności poborowego do służby wojskowej.

2. Jeżeli poborowy w czasie odbywania służby zachorował lub uległ wypadkowi i został skierowany do szpitala albo poniósł śmierć, zakład pracy zawiadamia o tym niezwłocznie pełnoletniego członka jego najbliższej rodziny.

§ 22. Przy ustalaniu wysokości odprawy pośmiertnej, przysługującej członkom rodziny poborowego, uwzględnia się następujące należności pieniężne: równoważnik w zamian za całodzienne wyżywienie, uposażenie, równoważnik za ubranie oraz dodatek za wykonywanie prac w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych albo w porze nocnej — z tym że podstawa wymiaru odprawy nie może być niższa od najniższego wynagrodzenia zasadniczego pracowników gospodarki społecznej, zatrudnionych w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy.

Rozdział 3

Zwalnianie ze służby zastępczej i kierowanie do odbycia pozostałego okresu tej służby

§ 23. 1. Dniem zwolnienia poborowego ze służby zastępczej jest dzień, w którym upływa okres 36, a dla absolwentów szkół wyższych — 24 miesięcy tej służby, obliczony z uwzględnieniem przepisów ust. 2 i 3.

2. Do okresu odbywania służby zastępczej nie wlicza się nie usprawiedliwionej nieobecności w zakładzie pracy, trwającej co najmniej 1 dzień; kierownik zakładu pracy może jednak wliczyć do okresu odbywania tej służby nie usprawiedliwioną nieobecność w wymiarze do 3 dni w roku, jeżeli poborowy wykazał się następnie wysokim stopniem zdyscyplinowania oraz dobrymi wynikami pracy.

3. Do okresu odbywania służby zastępczej nie wlicza się również okresu:

- 1) tymczasowego aresztowania, chyba że poborowy został uniewinniony lub toczące się przeciwko niemu postępowanie karne zostało umorzone,
- 2) odbywania zasadniczej lub zastępczej kary aresztu.

§ 24. 1. Kierownik zakładu pracy na 7 dni przed terminem zwolnienia poborowych ze służby zastępczej sporządza wykaz tych poborowych i przesyła go wojskowe-

mu komendantowi uzupełnień właściwemu ze względu na ich przynależność ewidencyjną.

2. Najpóźniej w ostatnim dniu odbywania służby zastępczej kierownik zakładu pracy:

- 1) dokonuje w dowodach osobistych poborowych wpisu o zakończeniu odbywania służby zastępczej,
- 2) doręcza wojskowe dokumenty osobiste tych poborowych, wraz z ich dowodami osobistymi, wojskowemu komendantowi uzupełnień wymienionemu w ust. 1,
- 3) zawiadamia wojskowego komendanta uzupełnień (ust. 1) o poborowych, którzy przebywają:
 - a) na leczeniu w zakładzie społecznej służby zdrowia,
 - b) w areszcie tymczasowym.

3. Właściwy wojskowy komendant uzupełnień przynosi do rezerwy poborowych posiadających w dowodach osobistych wpisy, o których mowa w ust. 2 pkt 1, dokonując odpowiednich wpisów w ich wojskowych dokumentach osobistych.

§ 25. 1. Poborowego, który w ostatnim dniu odbywania służby zastępczej przebywa na leczeniu w zakładzie społecznej służby zdrowia, kierownik zakładu pracy zwalnia ze służby po ukończeniu leczenia, jednakże nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia, w którym poborowy podlegał zwolnieniu z tej służby, a jeżeli leczenie jest następstwem wypadku powstałego w związku z odbywaniem służby zastępczej — nie później niż po upływie 6 miesięcy.

2. Na pisemną prośbę poborowego zwolnienie go ze służby zastępczej może nastąpić przed upływem okresów wymienionych w ust. 1.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio przepisy § 24 ust. 2 pkt 1 i 2 oraz ust. 3.

§ 26. 1. Poborowego, w stosunku do którego zastosowano tymczasowe aresztowanie, kierownik zakładu pracy zwalnia ze służby zastępczej:

- 1) po upływie 3 miesięcy tymczasowego aresztowania,
- 2) bezpośrednio po tymczasowym aresztowaniu, jeżeli nastąpiło ono po odbyciu przez poborowego 33 miesięcy służby, a jeżeli jest on absolwentem szkoły wyższej — 21 miesięcy służby.

2. O zwolnieniu poborowego ze służby zastępczej w wypadkach, o których mowa w ust. 1, kierownik zakładu pracy zawiadamia:

1) wojskowego komendanta uzupełnień właściwego ze względu na przynależność ewidencyjną poborowego.

2) właściwy sąd lub prokuratora.

3. Poborowego, o którym mowa w ust. 1 pkt 2,

właściwy wojskowy komendant uzupełnień przynosi do rezerwy.

4. Przepisy § 24 ust. 2 pkt 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 27. 1. Poborowego zwalnia się ze służby zastępczej przed jej odbyciem:

- 1) w związku z wydaniem decyzji o konieczności sprawowania przez niego bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny lub prowadzenia gospodarstwa rolnego,
- 2) w wypadku zarządzenia w stosunku do niego wykonania kary pozbawienia wolności, w tym również jako kary zastępczej, lub wezwania do odbycia kary aresztu,
- 3) z powodu uznania go ze względu na stan zdrowia za:
 - a) trwale niezdolnego do służby wojskowej,
 - b) czasowo niezdolnego do służby wojskowej.

2. Zwolnienie poborowego ze służby zastępczej przed jej odbyciem może nastąpić również w razie uznania go za jedynego żywiciela rodziny. Zwolnienie następuje z urzędu lub na podstawie prośby poborowego, złożonej za pośrednictwem kierownika zakładu pracy do organu, o którym mowa w ust. 3 pkt 1.

3. Zwolnienia poborowego ze służby zastępczej dokonuje kierownik zakładu pracy:

- 1) w wypadkach wymienionych w ust. 1 pkt 1 i ust. 2 — po otrzymaniu zawiadomienia terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego, właściwego ze względu na siedzibę organu, który wydał decyzję w tych sprawach,
- 2) w wypadkach wymienionych w ust. 1 pkt 2 — na podstawie zarządzenia (wezwania) właściwego organu,
- 3) w wypadkach wymienionych w ust. 1 pkt 3 — na podstawie orzeczenia komisji poborowej lub wojskowej komisji lekarskiej.

Przepisy § 24 ust. 2 pkt 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

4. W zakresie zwalniania ze służby zastępczej poborowych uznanych za jedynych żywicieli rodzin, terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego kierują się wytycznymi Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

5. Wojskowy komendant uzupełnień przynosi do rezerwy poborowych zwolnionych ze służby zastępczej z przyczyn, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 3 lit. b) oraz ust. 2 — jeżeli odbyli co najmniej 33 miesiące służby, a będących absolwentami szkół wyższych — jeżeli odbyli 21 miesięcy służby zastępczej.

6. Zasady i tryb uznawania konieczności sprawowania przez poborowych bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny, prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego oraz uznawania ich za jedynych żywicieli rodzin,

określają odrębne przepisy dotyczące żołnierzy i członków ich rodzin.

§ 28. 1. Poborowy, o którym mowa w art. 206 ust. 4 ustawy, może być skierowany do odbycia pozostałego okresu służby zastępczej w ciągu 6 miesięcy od dnia ustania przyczyn, które uzasadniały zwolnienie go z tej służby; przepisy § 3 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

2. W sprawach związanych z kierowaniem do odbycia pozostałego okresu służby zastępczej oraz stawieniem się do tej służby stosuje się ponadto przepisy § 1 i 2 oraz § 4—8, a także § 23 i 24.

Rozdział 4

Przepisy końcowe

§ 29. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 1980 r. w sprawie zastępczej służby poborowych (Dz. U. Nr 23, poz. 87).

§ 30. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 1988 r.

Prezes Rady Ministrów: *Z. Messner*